

‘Duurzaam samen oud worden’

Op excursie in Olst, 21 maart 2024

Een middagje in Olst brengt de excursiedeelnemers een hele mooie mix tussen omzien naar elkaar, samen ouder worden en duurzaamheid. We zijn in Olstergaard, een nieuwbouwwijk in de gemeente Olst-Wijhe. Achter de dijk, langs de IJssel, krijgen bewoners letterlijk en figuurlijk de ruimte om hun woondromen te realiseren. Dat alles in een wijk waar volop aandacht is voor klimaat, natuur en de gezondheid van bewoners. Enthousiast en met veel energie vertellen bewoners van drie duurzame initiatieven hun verhaal. Over de weg van eerste idee naar hun thuis nu, over het vinden van medebewoners en in verbinding blijven met elkaar. Maar ook over de hobbels onderweg en de uitdagingen die nog voor hen liggen. De groep luisteraars is divers: mensen die zelf met een initiatief bezig zijn, mensen die een woonplek zoeken of een eigen initiatief willen starten, een corporatie, projectontwikkelaar, kennisinstituut. De vragen die zij stellen zijn minstens zo divers.

Grijs en Groen Wonen

We trappen af bij 55+ woongemeenschap **Grijs en Groen Wonen**. We worden in de gemeenschappelijke ruimte van het complex hartelijk ontvangen door bewoners Els, Lidy en Bert. Onder het genot van een kopje thee of koffie met iets lekkers erbij vertellen zij het verhaal van hun kersverse woongemeenschap. Het collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) project Grijs en Groen Wonen bestaat uit 11 appartementen, variërend van 85m² tot 115 m², en één gemeenschappelijke huiskamer met

logeermogelijkheid. De 18 bewoners van de appartementen vormen samen een woongemeenschap. De gemeenschap streeft ernaar om samen vitaal ouder te worden en elkaar daarbij te ondersteunen. Dit alles in een duurzame setting.

Snel

Wat opvalt aan dit initiatief is dat het proces van eerste idee tot en met oplevering van de woningen snel is verlopen. De wijk Olstergaard is in 2019 door en met toekomstige bewoners en omwonenden

ontwikkeld. Toen de gemeente tijdens de ontwikkelingsfase van de wijk om meedenkkraft vroeg hebben ook de initiatiefnemers van Grijs en Groen Wonen zich gemeld. In het plan waren kavels voor een CPO ontwikkeling voorzien; Grijs en Groen Wonen heeft in 2020 een optie kunnen nemen op twee kavels. Na de opening van de wijk Olstergaard in juli 2022 is aan het einde van datzelfde jaar de bouw gestart. Een jaar later konden de eerste bewoners hun appartement betrekken. Al met al een proces van vier jaar.

Gemeenschapsgevoel

Na het relatief snelle ontwikkel- en bouwproces is voor de woongemeenschap nu de tijd gekomen om van 'leren bouwen' naar 'leren leven in een woongemeenschap' te gaan. De afgelopen jaren heeft de gemeenschap al flink geïnvesteerd in het creëren van gemeenschapsgevoel. En heeft men veel geleerd over besluitvorming, het belang van goede communicatie en het maken van heldere afspraken. Zaken die tijdens een bouwproces van groot belang zijn, maar ook nu de onderlegger vormen van het leren samen wonen. De gemeenschappelijke ruimte, oftewel huiskamer De Pit, is de plek waar zij elkaar regelmatig treffen voor overleg over het reilen en zeilen. Bijvoorbeeld het gebruik van De Pit door de woongemeenschap zelf en andere gemeenschappelijke voorzieningen zoals de wasmachineruimte en klusruimte. Maar ook over het gebruik van De Pit door buurtbewoners. De ontmoetingsruimte is gefinancierd met ondersteuning vanuit de Stimuleringsregeling Ontmoetingsruimte Ouderenhuisvesting (SOO). De woongemeenschap zoekt nog naar de juiste vorm om de huiskamer ook voor de buurt van betekenis te laten zijn.

Overleggen worden vaak afgetrapt met een kopje soep, want samen eten verbindt. En zoals een bewoner aangaf: "Onze woongemeenschap ontwikkelt zich dynamisch. Dit proces zal altijd ergens kunnen schuren, maar we moeten met respect blijven omgaan met elkaar."

Aardehuis

Na ons bezoek aan Grijs en Groen Wonen lopen we door naar [het Aardehuis](#), een ecologische woonwijk vlakbij. Hier staan 24 zelfvoorzienende aardehuizen waarbij alle aspecten van duurzaamheid in onderlinge samenhang met elkaar in balans zijn. De aardehuizen zijn geïnspireerd op de Earthships van architect Michael Reynolds. Michel Post van Orio Architecten vertaalde dit naar de Nederlandse situatie. Sinds 2014 wonen, werken en leven hier 23 gezinnen in volledige harmonie met de natuur, in verbondenheid met elkaar en ter inspiratie van de wereld om ons heen. Ook hier worden

we enthousiast ontvangen door bewoonster van het eerste uur, Estella Franssen. Estella vertelt ons hoe de woongemeenschap in tien jaar tijd van droom naar realisatie is gekomen. De deelnemers aan de excursie vallen van de ene in de andere verbazing. Over hoe de leden van de Vereniging Aardehuis zelf, in samenwerking met bouwprofessionals, om van elkaar te kunnen leren, in 36 maanden huis voor huis hebben gebouwd. Over het doorzettingsvermogen om zo veel mogelijk zelfvoorzienend te zijn in energie, watervoorziening en waterzuivering. Over het (her)gebruik van zo veel mogelijk lokale restmaterialen en grondstoffen. En de wens om de ecologische voetafdruk zo klein mogelijk te laten blijven. Muren van oude autobanden gevuld met aarde, glazen gevels om warmte binnen te halen, eigen drinkwatervoorziening, composttoiletten, de uitdagingen om zwart of grijs water te mogen

laten zuiveren via een helofytenfilter. En het vele groen in de autoluwe wijk; op de woningen en om de woningen heen. Op alle manieren goed doordacht. Zo zijn de paden tussen de woningen overgroeid met gras, maar wel daaronder verhard en breed genoeg om alle woningen indien nodig per auto te bereiken. Langs de paden staat hele lage straatverlichting in verband met het welzijn van de dieren en de behoefte van bewoners aan een donkere nacht.

Composttoilet

In het midden van de wijk staat het Middenhuis, de gemeenschappelijke ruimte. Dit aardehuis is het enige in de wijk dat wel is aangesloten op reguliere drinkwatervoorziening en een spoeltoilet heeft. Weliswaar uit praktische overwegingen: het Middenhuis wordt ook gebruikt voor bezoekers en mensen uit de buurt. Niet iedereen is bekend met het gebruik van een composttoilet. En voor het drinken van water uit de eigen drinkwatervoorziening zou er een informatiebordje bij de kraan moeten komen. Maar het verhaal bij het maken van deze keuze zet de deelnemers wel even aan het denken. Want we spoelen dagelijks meerdere keren ons toilet door met drinkwater. Dat voelt dan toch ineens wat ongemakkelijk. We hopen, maar durven het bijna niet te vragen.....of we even ergens binnen mogen kijken. Estella nodigt ons direct uit bij haar thuis. De hele groep wandelt naar binnen, waarna de vragen over het wonen in de leefgemeenschap komen. Samen bouwen, en dan

zeker aan dit bijzondere project, scheidt een band. Voeg daar nog aan toe het delen van spullen en voorzieningen zoals de deelauto's en het Middenhuis en je creëert een gemeenschap. Estella geeft aan dat haar persoonlijke doel was om een duurzaam huis te bouwen. Maar dat zij uiteindelijk heeft meegebouwd aan een gemeenschap en een familie. Dat voelt voor haar ongelofelijk rijk. De wens is er om in verbondenheid door te groeien en elkaar te blijven ondersteunen, ook in het samen ouder worden.

Vriendenerf

Vol inspiratie lopen we door naar de 12 woningen van [Vriendenerf Olst](#). Sinds 2017 wonen daar actieve senioren prettig samen. Ook zij hebben duurzaamheid hoog in het vaandel staan. Wederom worden we gastvrij ontvangen in de gemeenschappelijke ruimte, dit keer door bewoners Jaap, Thea en Heleen. Het Vriendenerf is een kleinschalig CPO-woonproject voor en door actieve vijftigplussers, dat in vijf jaar is gerealiseerd. Het accent ligt op zelfstandig wonen met nabuurschap in duurzame, geschakelde koophuizen op een ruim erf waar essentiële voorzieningen worden gedeeld. Naast de gemeenschappelijke ontmoetingsruimte met logeerkamer, deelt de woongemeenschap auto's,

fietsen, wasmachines en diverse voorzieningen zoals een werkplaats, een tuinschuur en een moestuin. De woongemeenschap woont al zeven jaar samen. De eerste kennismaking gaat terug naar 2012, toen de initiatiefnemers zijn gaan 'bouwen' aan hun droom. Vanuit een basisplan zijn 12 duurzame levensloopbestendige woningen ontwikkeld.

Burenhulp of mantelzorg

De leeftijd van de bewoners varieert nu tussen de 60 en 75 jaar. Men realiseert zich dat de woongroep collectief ouder wordt en dat er sprake is van een horizontale leeftijdsopbouw. Twee jaar geleden is er een commissie Vitaliteit en Zorg opgezet. Deze commissie denkt na over vormen van burenhulp, mantelzorg en meer. Belangrijke vragen voor de commissie zijn wat bewoners voor elkaar kunnen én willen doen. Maar ook wat mogelijk is, en eventueel moet gebeuren, aan de instroom van nieuwe bewoners. De gemeenschapszin onder bewoners is groot, de vanzelfsprekendheid in omzien naar elkaar ook. Er is een bepaalde mindset nodig om 'veel met elkaar te doen'. Het is wel iets dat blijvend aandacht nodig heeft. Plekken om elkaar te kunnen ontmoeten, zoals de ontmoetingsruimte en de moestuin, zijn daarbij belangrijk. Want, zoals een bewoner aangeeft, "Ontmoeting is de buitenboordmotor van gemeenschapszin." Met daarbij direct de opmerking dat ontmoeten ook betekent ont-moeten.

Elke ochtend is er voor wie wil om tien uur een koffiemoment in de ontmoetingsruimte. Elke eerste maandag van de maand een bewonersoverleg; zonder agenda en verslag. Besluiten worden, zoals wel vaker bij woongemeenschappen, genomen op basis van de Consent-methode. Oftewel besluiten nemen waar geen van de aanwezigen meer een overwegend bezwaar op heeft.

Meer lezen?

<https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/soo>

<https://libris.nl/a/johan-de-kleuver/sociale-architectuur/501571869>